

Ulkoasiainneuvosto 23.01.2023; Suomen tavoitteet

Ulkoasiainneuvosto kokoontuu 23.1.2023 Brysselissä. Suomea edustaa ulkoministeri Pekka Haavisto. Kokouksen aiheina ovat Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan sekä Sahel ja Länsi-Afrikan rannikkovaltiot. Ajankohtaisina aiheina käsitellään Iranin, Armenian, Montenegron, Afganistanin ja Venezuelan tilanteita. Neuvoston ohjelmassa kuuluu lounastilaisuus Palestiinan pääministeri Mohammad Shtayyeh'n kanssa. Lisäksi Itävalta järjestää epävirallisen aamiaisen IAEA:n pääjohtaja Rafael Grossin kanssa.

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Venäjän tulee välittömästi lopettaa kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaava toimintansa kuten ydinaseilla uhkailu ja kiristäminen, keskeyttää sotatoimet ja vetää joukkonsa Ukrainan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen ulkopuolelle. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. Ukrainan humanitaarinen tilanne on huolestuttava ja avun tarpeen kasvuun tulee edelleen varautua. Suomi tukee pyrkimyksiä saada Venäjä ja sen edustajat vastuuseen laittomasta hyökkäyssodasta ja sen vaikutuksista ml. sodan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen. EU:n piirissä sekä yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden tulee mahdollisimman nopeasti selvittää ja täsmentää EU- ja kansainvälisen oikeuden mukaisia tapoja, joilla Venäjä saadaan suorittamaan asianmukaiset korvaukset. Suomi pitää tärkeänä, että selvitystyötä mm. Venäjän jäädytettyjen varojen tuottojen mahdollisesta hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseen jatketaan ripeästi. Suomi tuomitsee Venäjän jatkuvat iskut siviili-kohteisiin ja siviileille elintärkeisiin kohteisiin. Suomi tukee Ukrainan viranomaisten ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) sotarikos- ja muiden vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkintoja. Suomi tukee myös muita vastuuvollisuuteen liittyviä mekanismeja. Suomi pitää tervetulleena erityistuomioistuimesta käytävää keskustelua ja suhtautuu avoimesti aloitteeseen tuomioistuimen perustamisesta. Mahdollisen erityistuomioistuimen legitimitetti ja toimintaedellytykset on kuitenkin varmistettava. Suomi pitää tärkeänä, että EU ja muut kansainväliset kumppanit tukevat Ukrainaa tehokkaasti ja yhtenäisesti sen lyhyen ja pitkän aikavälin rahoitustarpeissa. Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainan jälleenrakennusta tuetaan laajalla kansainvälisellä tuella EU:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten sekä kolmansien valtioiden osallistuminen jälleenrakennuksen rahoittamiseen on tärkeää. Suomi on valmis tukemaan Ukrainaa EU-lähentymisen edellyttämissä uudistuksissa. Suomi tukee Ukrainan asevoimien tukemiseksi 15.11. käynnistetyn EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan avustusoperaation toimintaa (EU Military Assistance Mission in support of Ukraine, EUMAM Ukraine). Suomi valmistelee osallistumistaan operaatioon. Valtioneuvosto on valmis tarkastelemaan myönteisesti esityksiä Ukrainalle annettavan tuen kasvattamiseksi ja Ukrainan asevoimien tukemiseksi Euroopan rauhanrahaston rahoitusta hyödyntäen (U 87/2022 vp). Suomi on huolestunut Venäjän hyökkäyssodan globaaleista vaikutuksista, kuten viljojen hinnannousun vaikutuksista globaaliin ruokaturvaan. Viljakuljetusten jatkuminen Ukrainasta meriteitse on ensisijaisen tärkeää globaalin ruokaturvan kannalta. Venäjän disinformaatioon vas-

taamiseksi on tärkeää, että EU:n viestit ovat selkeitä: ruokakriisiä eivät aiheuta EU:n asettamat pakotteet vaan Venäjän hyökkäyssota. Suomi pitää EU:n globaalia toimintasuunnitelmaa erittäin tarpeellisena, myös Venäjän disinformaation vastaamisen kannalta ja Venäjän narratiivin torjumiseksi. Suomi katsoo, että toimintaa tulee kohdistaa erityisesti EU:n itäisen kumppanuuden maihin, Keski-Aasiaan sekä Afrikkaan.

Sahel ja Länsi-Afrikan rannikkovaltiot

Suomi pitää tärkeänä, että EU ja sen kansainväliset kumppanit tukevat Sahelin alueen maiden vakauttamista ja demokraattiseen prosessiin ja perustuslaillisen järjestykseen palaamista kestäväen rauhan, kehityksen ja vakauden saavuttamiseksi, sekä tukevat Guineanlahden rannikkovaltioita, jotta epävakauden leviäminen alueelle estetään. Suomi pitää tärkeänä, että EU pystyy jatkamaan läsnäoloaan ja tukeaan Sahelin alueella ja Guineanlahden rannikkovaltioissa. Suomi tukee EU:n työkalujen monipuolista käyttöä kokonaisvaltaisen lähestymistavan puitteissa. Keinojen osalta voidaan painottaa kumppanimaiden ja EU:n tavoitteisiin kulloinkin parhaiten vastaavaa työkalua, kuten kahdenvälistä tukea maille tai alueellisten järjestöjen hyödyntämistä. EU:n on sotilaallisten kriisinhallintopanostusten rinnalla taatava vahva tuki siviilikriisinhallinnalle, rauhantyölle, kehitysyhteistyölle sekä humanitaariselle avulle, painottaen naiset, rauha ja turvallisuus -tematiikkaa sekä nuorten asemaa konflikteissa YK:n turvallisuusneuvoston nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman mukaisesti. Suomi suhtautuu myönteisesti mahdolliseen Nigeriin perustettavaan EU:n sotilaalliseen kumppanuusoperaatioon sekä on valmis tarkastelemaan EU:n kriisinhallintatoimia Guineanlahden rannikkovaltioissa. Suomi jatkaa tukeaan Sahelin alueella osallistumalla YK:n MINUSMA-operaatioon ja EU:n kriisinhallintaoperaatioihin. Suomi pitää tärkeänä, että EU kiinnittää huomiota konfliktien, terrorismin, radikalismien ja muuttoliikkeen alkusyihin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Sahelin alueen ilmastomuutoksen aiheuttamiin seurauksiin ja vakavaan humanitaariseen tilanteeseen tulee pyrkiä vaikuttamaan. Alueen vakauttamisella on keskeinen vaikutus muuttoliikkeeseen. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n toimet alueella tukevat keskeisten alueellisten toimijoiden kuten ECOWASin ja Accra Initiativen toimia, ovat kokonaisvaltaisia luonteeltaan sekä perustuvat vankkaan konfliktianalyysiin ja aiemmista operaatioista saatujen oppien hyödyntämiseen. Poliittista vuoropuhelua esimerkiksi Mauritanian ja Nigerin kanssa tulisi syventää.

Asialista:

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan
Sahel ja Länsi-Afrikan rannikkovaltiot

s. 4

s. 7

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

ITÄ-10 Jyrki Terva

9.1.2023

Asia

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 23.1.2023 Brysselissä

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jyrki Terva UM ITÄ-10, jyrki.terva@formin.fi
Saara Nikkinen UM ITÄ-20, saara.nikkinen@formin.fi
Maarit Keitanen, UM ITÄ-10, maarit.keitanen@formin.fi
Janne Heiskanen UM POL-10, janne.heiskanen@formin.fi
Tarja Långström UM OIK-10, tarja.langstrom@formin.fi
Johanna Hossa UM OIK-10, johanna.hossa@formin.fi
Päivi Karhio-Szilvay UM POL-50, paivi.karhio-szilvay@formin.fi
Pekka Marttila, UM KEO-70, pekka.marttila@formin.fi

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ulkoasiainneuvoston kokouksessa 23.1.2023 esillä on Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja EU:n toimet.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaan. EU:n tulee edelleen johdonmukaisesti lisätä pakotteita Venäjää kohtaan Venäjän aggression jatkuessa. Venäjän tulee välittömästi lopettaa kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta uhkaava toimintansa kuten ydinaseilla uhkailu ja kiristäminen, keskeyttää sotatoimet ja vetää joukkonsa Ukrainan kansainvälisesti tunnustettujen rajojen ulkopuolelle. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. Ukrainan humanitaarinen tilanne on huolestuttava ja avun tarpeen kasvuun tulee edelleen varautua.

Suomi tukee pyrkimyksiä saada Venäjä ja sen edustajat vastuuseen laittomasta hyökkäyssodasta ja sen vaikutuksista ml. sodan aiheuttamien vahinkojen korvaaminen. EU:n piirissä sekä yhteistyössä kansainvälisten kumppaneiden tulee mahdollisimman nopeasti selvittää ja täsmentää EU- ja kansainvälisen oikeuden mukaisia tapoja, joilla Venäjä saadaan suorittamaan asianmukaiset korvaukset. Suomi pitää tärkeänä, että selvitystyötä mm. Venäjän jäädytettyjen varojen tuottojen mahdollisesta hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseen jatketaan ripeästi. Suomi tuomitsee Venäjän jatkuvat iskut siviili-kohteisiin ja siviileille elintärkeisiin kohteisiin. Suomi tukee Ukrainan viranomaisten ja Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) sotarikos- ja muiden vakavimpien kansainvälisten rikosten tutkintoja. Suomi tukee myös muita vastuuvollisuuden liittyviä mekanismeja. Suomi pitää tervetulleena erityistuomioistuimesta käytävää keskustelua ja suhtautuu avoimesti aloitteeseen tuomioistuimen perustamisesta. Mahdollisen erityistuomioistuimen legitimitetti ja toimintaedellytykset on kuitenkin varmistettava.

Suomi pitää tärkeänä, että EU ja muut kansainväliset kumppanit tukevat Ukrainaa tehokkaasti ja yhtenäisesti sen lyhyen ja pitkän aikavälin rahoitustarpeissa. Suomi pitää tärkeänä, että Ukrainan jälleenrakennusta tuetaan laajalla kansainvälisellä tuella EU:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten sekä kolmansien valtioiden osallistuminen jälleenrakennuksen rahoittamiseen on tärkeää. Suomi on valmis tukemaan Ukrainaa EU-lähentymisen edellyttämissä uudistuksissa.

Suomi tukee Ukrainan asevoimien tukemiseksi 15.11. käynnistetyn EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan avustusoperaation toimintaa (*EU Military Assistance Mission in support of Ukraine*, EUMAM Ukraine). Suomi valmistelee osallistumistaan operaatioon. Valtioneuvosto on valmis tarkastelemaan myönteisesti esityksiä Ukrainalle annettavan tuen kasvattamiseksi ja Ukrainan asevoimien tukemiseksi Euroopan rauhanrahaston rahoitusta hyödyntäen (U 87/2022 vp).

Suomi on huolestunut Venäjän hyökkäyssodan globaaleista vaikutuksista, kuten viljojen hinnannousun vaikutuksista globaaliin ruokaturvaan. Viljakuljetusten jatkuminen Ukrainasta meriteitse on ensisijaisen tärkeää globaalin ruokaturvan kannalta. Venäjän disinformaatioon vastaamiseksi on tärkeää, että EU:n viestit ovat selkeitä: ruokakriisiä eivät aiheuta EU:n asettamat pakotteet vaan Venäjän hyökkäyssota.

Suomi pitää EU:n globaalia toimintasuunnitelmaa erittäin tarpeellisena, myös Venäjän disinformaatioon vastaamisen kannalta ja Venäjän narratiivin torjumiseksi. Suomi katsoo, että toimintaa tulee kohdistaa erityisesti EU:n itäisen kumppanuuden maihin, Keski-Aasiaan sekä Afrikkaan.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulkoasiainneuvoston kokouksessa esillä ovat Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja EU:n toimet. Esille noussee mm. korkean edustajan päivitys tilanteesta maatasolla, humanitäärinen tuki, vastuuvolvollisuus kysymykset, energiasolienssi ja talveen varautuminen, EU:n taloudellinen tuki Ukrainalle, jälleenrakennus, ruokaturva ja Venäjän hyökkäyssodan globaaleja vaikutuksia koskeva toimintasuunnitelma.

Edellisen kerran ulkoasiainneuvosto keskusteli tilanteesta 12.12. Eurooppa-neuvosto antoi aiheesta päätelmät 15.12. Viimeisin yhdeksäs pakotepaketti hyväksyttiin 16.12.

4. TAUSTA

Loppuvuoden 2022 aikana Venäjä kiihdytti ohjusiskuja Ukrainan siviili-infrastruktuuria, mm. energialaitoksia ja verkkoja kohtaan. Voidaan pitää ilmeisenä, että Venäjä on valtiona syyllistynyt systemaattisiin ja vakaviin humanitaarisen oikeuden loukkauksiin, joihin liittyy myös yksilöiden rikosoikeudellinen vastuu.

Useita toimia on käynnistetty Venäjän ja sen edustajien saamiseksi oikeudelliseen vastuuseen toimistaan Ukrainassa. Kansainvälinen yhteisö, Euroopan unioni ja YK:n yleiskokous ovat laajasti tuominneet Venäjän toimet, jotka loukkaavat räikeästi Ukrainan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta, kansainvälistä oikeutta sekä YK:n peruskirjaa. Euroopan unioni asetti viimeksi 16. joulukuuta uusia pakotteita Venäjälle. Tähän yhdeksänteen pakotepakettiin sisältyy muun muassa uusia henkilö- ja yhteisölistauksia, investointikiellon laajennus kaivosteollisuuteen sekä vienti- ja tuontikieltojen laajennuksia mm. elektronisten komponenttien ja tietoteknisten laitteiden osalta.

Koska ICC) ei ole toimivaltainen tutkimaan hyökkäysrikosta Ukrainan tilanteessa, on eri yhteyksissä esitetty erityistuomioistuimen perustamista hyökkäysrikoksen käsittelemiseksi. Ukraina on pitänyt asiaa esillä sekä YK:ssa että Euroopan neuvostossa. EU:n ulkosuhdehallinto ja komissio ovat laatineet lokaan Eurooppa-neuvoston päätelmien mukaisen selvityksen vaihtoehtoista Venäjän oikeudellisen vastuun laajentamiseksi, ml. hyökkäysrikoksen käsittely. Selvityksessä esitetään hyökkäysrikoksen käsittelyä varten kaksi vaihtoehtoa, kansainvälinen ad hoc -tuomioistuin ja niin sanottu hybridituomioistuin. Myös Eurojustin roolia on vahvistettu Ukrainan rikostutkintoja tukevaksi. Keskustelu venäläisten henkilöiden ja Venäjän valtion pakotteiden vuoksi jäädytettyjen varojen käyttämisestä Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen jatkuu. Komissio on esittänyt Venäjän jäädytettyjen varojen tuottojen käyttämistä Ukrainan jälleenrakentamiseen. Eurooppa-neuvosto pyysi 15.12. kokouksessaan komissiota, ulkoasiainedustajaa ja neuvostoa edistämään tätä työtä EU:n ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti.

EU:n ja jäsenmaiden yhteenlaskettu tuki Ukrainaan on 19,7 miljardia euroa. Siitä EU:n osuus on 12,4 miljardia euroa. Eurooppa-neuvosto sopi kesäkuussa 9 miljardin euron makrotaloudellisesta avusta

Ukrainalle vuoden 2022 aikana, josta annettiin vuoden 2022 aikana 6 miljardia. Neuvosto hyväksyi 10.12.2022 18 miljardin euron makrotaloustuen Ukrainalle vuodelle 2023. Suomen tuki Ukrainaan oli vuonna 2022 noin MEUR 330. Tästä 103 miljoonaa on humanitaarista apua ja kehitysyhteistyötukea, 219,4 miljoonaa puolustusmateriaalitukea ja 5 miljoonaa materiaaliapua EU:n pelastuspalvelumekanismiä kautta. Suomi on lisännyt energiasektorin tukea Ukrainalle. Loppuvuodesta 2022 Suomi myönsi kehitysyhteistyötukea Ukrainan julkisten palveluiden energiatarpeisiin ja pitkän aikavälin energiatehokkuuteen EBRD:n (European Bank for Reconstruction and Development) ja NEFCO:n (Nordic Environment Finance Cooperation) kautta yhteensä 9,5 miljoonaa euroa. Parhaillaan valmistelussa oleva materiaaliapu sisältää huomattavan määrän suomalaisyritysten lahjoittamia generaattoreita ja muuntajia. Ukrainan jälleenrakennuksen koordinoimiseksi perustetaan alkuvuodesta G7-ryhmän aloitteesta lahjoittajamaiden koordinaatioalusta (Donor Coordination Platform).

Euroopan rauhanrahastoa (EPF) käytettiin ensimmäistä kertaa sen perustamisen jälkeen rahoittamaan avustustoimenpidettä, jolla tuettiin tappavan materiaalin toimittamista. Tähän mennessä on hyväksytty kuusi 500 miljoonan euron suuruista avustustoimenpidettä Ukrainalle. Jäsenmaat antoivat joulukuussa 2022 poliittisen hyväksynnän EPF:n rahoituskaton nostamiselle 2 miljardilla eurolla, ja samalla todettiin mahdollisuus täydentää rahastoa myöhemmin 3,5 miljardilla eurolla. Neuvoston odotetaan tekevän päätöksen EPF:n rahoituskaton nostamisesta alkuvuonna 2023. Ukrainan pyyntöön vastatakseen neuvosto teki päätöksen EU:n sotilaallisen avustuseräoperaation käynnistämisestä (*EU Military Assistance Mission in support of Ukraine*, EUMAM Ukraine) 15.11.2022. Avustuseräoperaatio keskittyy Ukrainan asevoimien kouluttamiseen ja sotilaallisen kyvykkyyden lisäämiseen. Operaation ensimmäisiä koulutustoimia on toteutettu marras- ja joulukuussa 2022. Koulutusta järjestetään Euroopan unionin alueella erimittaisina jaksoina Ukrainan asevoimien kehittyvät tarpeet huomioiden.

Venäjän hyökkäys on johtanut laajamittaiseen humanitaariseen kriisiin ja pakolaisuuteen Ukrainassa. YK:n arvion mukaan noin 17,7 miljoonaa ihmistä, eli noin kolmannes Ukrainan väestöstä, on humanitaarisen avun tarpeessa. Noin kahdeksan miljoonaa ihmistä on paennut Ukrainan naapurimaihin, pääasiassa Puolaan, Slovakiaan, Unkariin, Romaniaan ja Moldovaan. Maan sisäisesti siirtymään on joutunut 6,5 miljoonaa. Heikkenevä globaali ruokaturvallisuus on yksi Venäjän hyökkäyssodan laajamittaisista seurauksista. YK ja Turkki välittivät jatkon Venäjän ja Ukrainan viljan- ja lannoitekuljetukset mahdollistaville sopimuksille, jotka ovat voimassa 18.3.2023 saakka. Sodan aiheuttama viljojen ja energian maailmanmarkkinahintojen nousu aiheuttaa ongelmia Afrikan nettotuojamaille, erityisesti Pohjois- ja Itä-Afrikassa sekä Lähi-Idässä. Kesäkuun 2022 Eurooppa-neuvosto hyväksyi EU:n toimintasuunnitelman sodan globaaleihin seurauksiin vastaamiseksi. Toimintasuunnitelman toimenpiteet ovat keskittyneet kolmelle sektorille: 1) poliittinen dialogi ja EU:n poliittinen outreach-toiminta, 2) konkreettiset toimenpiteet liittyen muun muassa ruokaturvaan, energiaan, kauppasuhteisiin ja viisumipolitiikkaan, 3) EU:n tuki-instrumenttien hyödyntäminen toimintasuunnitelman toimeenpanemiseksi.

Ukraina on ehdottanut YK:n isännöimää huippukokousta (Peace Summit) helmikuussa. Ukraina on myös kyseenalaistanut Venäjän YK-jäsenyyden, ml. sen pysyvän jäsenyyden turvallisuusneuvostossa. Muut jäsenmaat eivät ole tarttuneet näihin Ukrainan kannanottoihin, eivätkä ne ole saaneet laajaa tukea New Yorkissa.

Ulkoministeriö

TAVOITEMUISTIO

ALI-40 Shakir Aysu 10.1.2023

Asia

Sahel ja Länsi-Afrikan rannikkovaltiot

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 23.1.2023

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Aysu Shakir, UM /ALI-40, aysu.shakir@formin.fi, +358295350219

Petri Salo, UM / ALI-40, petri.salo@formin.fi, +358295351018

Jussi Nummelin, UM/ALI-30, jussi.nummelin@formin.fi, +358504302018

Max Hatvala, POL-10, max.hatvala@formin.fi, +358504787474

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ministerien keskustelussa Sahelista ja Länsi-Afrikan rannikkovaltioista esillä ovat alueiden ja maiden ajankohtainen tilanne, ml. poliittinen ja turvallisuustilanne, radikalisoituminen, terrorismin ja konfliktien juurisyys, sekä EU:n kriisinhallintaoperaatiot, muuttoliike ja merellinen turvallisuus. Länsi-Afrikan rannikkovaltioiden osalta keskustelu keskittyy ennaltaehkäiseviin ja rajoittaviin toimiin väkivaltaisen ekstremismin ja epävakauden leviämiseksi Malista ja Burkina Fasosta. Mahdollisesta EU:n läsnäolon vahvistamisesta alueen maiden (Norsunluurannikko, Ghana, Togo, Benin) tukemiseksi keskusteltaan.

2. SUOMEN TAVOITE

Suomen kantoja EU-Afrikka-suhteisiin on määritetty eduskuntaselvityksissä E 7/2020 vp, EJ 9/2020 vp sekä Suomen Afrikka-strategiassa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU ja sen kansainväliset kumppanit tukevat Sahelin alueen maiden vakautamista ja demokraattiseen prosessiin ja perustuslaillisen järjestykseen palaamista kestävän rauhan, kehityksen ja vakauden saavuttamiseksi, sekä tukevat Guineanlahden rannikkovaltioita, jotta epävakauden leviäminen alueelle estetään.

Suomi pitää tärkeänä, että EU pystyy jatkamaan läsnäoloaan ja tukeaan Sahelin alueella ja Guineanlahden rannikkovaltioissa. Suomi tukee EU:n työkalujen monipuolista käyttöä **kokonaisvaltaisen lähestymistavan** puitteissa. Keinojen osalta voidaan painottaa kumppanimaiden ja EU:n tavoitteisiin kulloinkin parhaiten vastaavaa työkalua, kuten kahdenvälistä tukea maille tai alueellisten järjestöjen hyödyntämistä. EU:n on sotilaallisten kriisinhallintopanostusten rinnalla taattava vahva tuki siviilikriisinhallinnalle, rauhantyölle, kehitysyhteistyölle sekä humanitaariselle avulle, painottaen naiset, rauha ja turvallisuus -tematiikkaa sekä nuorten asemaa konflikteissa YK:n turvallisuusneuvoston nuoret, rauha ja turvallisuus -päätöslauselman mukaisesti. Suomi suhtautuu myönteisesti mahdolliseen Nigeriin perus-

tettavaan EU:n sotilaalliseen kumppanuusoperaatioon sekä on valmis tarkastelemaan EU:n kriisinhallintatoimia Guineanlahden rannikkovaltioissa. Suomi jatkaa tukeaan Sahelin alueella osallistumalla YK:n MINUSMA-operaatioon ja EU:n kriisinhallintaoperaatioihin.

Suomi pitää tärkeänä, että EU kiinnittää huomiota konfliktien, terrorismin, radikalismien ja muuttoliikkeen **alkusyihin ja niiden ennaltaehkäisyyn**. Sahelin alueen ilmastomuutoksen aiheuttamiin seurauksiin ja vakavaan humanitaariseen tilanteeseen tulee pyrkiä vaikuttamaan. Alueen vakauttamisella on keskeinen vaikutus muuttoliikkeeseen. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n toimet alueella tukevat keskeisten alueellisten toimijoiden kuten ECOWASin ja Accra Initiativen toimia, ovat kokonaisvaltaisia luonteeltaan sekä perustuvat vankkaan konfliktianalyysiin ja aiemmista operaatioista saatujen oppien hyödyntämiseen. **Poliittista vuoropuhelua** esimerkiksi Mauritanian ja Nigerin kanssa tulisi syventää.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Ulkoasiainneuvoston on tarkoitus käydä 23.1.2023 keskustelu Sahelin ja Länsi-Afrikan rannikkovaltioiden tilanteesta huomioiden mm. Sahelin alueen heikkenevä poliittinen, turvallisuus-, taloudellinen ja humanitaarinen tilanne sekä sen muodostama uhka Länsi-Afrikan rannikkovaltioiden turvallisuudelle. Helmikuussa 2023 pidetään EU-ECOWAS-ministerikokous.

4. TAUSTA

Sahelin alueen maiden poliittinen, turvallisuus-, humanitaarinen, talous- ja ihmisoikeustilanne ovat heikentyneet entisestään. Läntisessä Afrikassa ja Sahelin alueella on viime vuosina tapahtunut useita valankaappauksia tai niiden yrityksiä. Vaikeaan humanitaariseen tilanteeseen vaikuttavat Sahelin epävakaa turvallisuustilanne ja ilmaston ääri-ilmiöt sekä niiden heikentämä ruokaturva, jota Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan entisestään heikentää. Ilmastomuutoksella ja turvallisuudella on vahva yhteys. Afrikan valtiot ovat nostaneet esiin tarpeen ilmastorahoitukselle ja ilmasto-oikeudelle.

Sahelin ongelmat heijastuvat myös Guineanlahdelle, jonne EU on Ranskan aloitteesta hahmottelemassa vahvempaa turvallisuus- ja puolustuspoliittista tukea, ml. Norsunluurannikko, Ghana, Togo ja Benin. Tavoitteena on vahvistaa terrorisminvastaista toimintaa Guineanlahden maissa ja vakautta etenkin maiden pohjoisosissa. EU:n aluetta koskeva PFCA-raportti (Political Framework for a Crisis Approach) valmistui marraskuussa 2022.

Riski keskisen Sahelin, erityisesti Malin ja Burkina Fason, epävakauden leviämisestä etelään Guineanlahden rantavaltioiden pohjoisosiin on kasvanut Burkina Fason vallankaappauksen myötä, vaikka kehityksestä on oltu huolissaan jo tätä ennenkin. Myös Nigeria on alueen rantavaltio ja erityisen relevantti esim. alueen meriturvallisuuden kannalta, mutta riskiprofiililtaan siihen ei kohdistu vastaavaa leviämisen uhkaa. Maille yhteistä on kehityksen ja vaurauden epätasa-arvoinen jakautuminen pohjoisten rajaseutujen ja vauraampien eteläisten alueiden välillä. Turvallisuuskysymyksiä tulee siten lähestyä kokonaisvaltaisesti panostaen kriisinhallinnan ohella alueen kehitykseen.

Alueellisen yhteistyön keskeisiä yhteistyömekanismeja on vuonna 2017 perustettu Accra Initiative (AI), jonka jäseniä ovat Norsunluurannikko, Ghana, Togo, Benin, Mali, Burkina Faso ja Niger sekä vuonna 2022 tarkkailijaksi liittynyt Nigeria. Yhteistyön pilareita ovat tiedonvaihto- ja tiedusteluyhteistyö, turvallisuus- ja tiedusteluviranomaisten koulutus sekä yhteiset rajat ylittävät sotilasoperaatiot. On todennäköistä, että Accra Initiativen puitteissa EU:n tukea toiminnalle pyydetään, mutta on vielä epäselvää, mitä tukipyyntö konkreettisesti sisältäisi.

Myös Länsi-Afrikan alueellinen yhteisö ECOWAS (Economic Community of West African States) on tärkeä toimija alueella. Guinean, Malin ja Burkina Fason jäsenyydet ECOWAS:ta on hyllytetty maissa tapahtuneiden sotilasvallankaappauksien takia. Mali on vetäytynyt G5 Sahelin-maiden ja sen yhteisjoukon toiminnasta. Mauritania ja Niger pyrkivät pitämään järjestön toiminnassa ja houkuttelemaan Malin

palaamaan yhteistyöhön, mitä edistämään on tarkoitus järjestää G5-maiden huippukokous helmikuussa 2023.

Venäjän hybridivaikuttaminen, ml. Wagner-ryhmän avulla, on haaste EU:lle ja Sahelin maille. Sahelin epävakauden aiheuttama muuttoliike on toistaiseksi ollut alueen sisäistä, mutta esimerkiksi Mauritania, Niger ja Tsad ovat muualta Afrikasta tulevien kauttakulkumaita Eurooppaan. Mikäli EU-maat merkittävinä avunantajina vähentävät edelleen läsnäoloaan Sahelin alueella, tilanne voi pahentua entisestään.

Malin suhteet länsimaihin ja erityisesti Ranskaan ovat heikentyneet viime kuukausina ja Mali on tiivistänyt kumppanuuttaan Venäjään. Ranska on päättänyt sotilaallisen Barkhane-operaation, ja mukana olleet EU-maat Barkhane-operaatiota tukeneen erityisjoukoista koostuneen Takuba-operaationsa Malissa, jatkaen kuitenkin sotilaallista läsnäoloaan muualla alueella. Useat maat ovat ilmoittaneet harkitsevansa vetäytymistä YK:n MINUSMA-operaatiosta. Suomi on osallistunut EU:n sotilaalliseen EUTM Mali –kriisinhallintaoperaatioon sen perustamisvuodesta 2013 lähtien. Suomi osallistuu tällä hetkellä EUTM Mali -operaatioon 12 sotilaalla, MINUSMA-operaatioon neljällä sotilaalla (kansallinen osallistuspäätös 20 sotilasta) sekä EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioihin EUCAP Sahel Maliin ja EUCAP Sahel Nigeriin kumpaankin kahdella asiantuntijalla.

Burkina Fason ja Tsadin väliaikaiset sotilashallinnot ovat ilmoittaneet kaksivuotisista siirtymäkausista ja lykänneet vaaleja. Burkina Fason turvallisuustilanne on heikentynyt pitkään. Pohjoisosien ja sittemmin myös läntisiin osiin levinneet jihadistien iskut ovat kohdistuneet enenevässä määrin siviileihin. Burkina Faso on pyytänyt Ranskaa ja YK:ta vetämään lähettiläänsä maasta pois.

Niger tuo Mauritanian ohella esimerkin demokraattisemman tulevaisuuden näkymistä kansalaisille, mutta sekin jakaa alueen haasteet, ja on yksi Länsi-Afrikan huumeiden, aseiden ja muun salakuljetuksen, ihmiskaupan sekä muuttoliikkeen solmukohtia. Nigerin merkitys EU:n kumppanina on korostunut entisestään kriisinhallinnan toimintaedellytysten heikennyttyä Malissa, Burkina Fasossa ja Tsadissa tapahtuneiden sotilasvallankaappauksen johdosta. Nigerissä on toiminut vuodesta 2012 EU:n siviilikriisinhallinnan neuvonta- ja koulutusoperaatio EUCAP Sahel Niger, johon myös Suomi osallistuu. Nigerin johto on toivottanut mahdollisen uuden EU:n sotilaallisen kumppanuusoperaation tervetulleeksi. Koulutukseen keskittyvän operaation suunnittelu on aloitettu, tavoitteena on toiminnan käynnistäminen vuoden 2023 alkupuoliskolla. Suomi suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti operaatioon.